

SRIJEDA / 14. 11. 2018.

Jutarnji program

- 9:00 – 9:15 Uvodna riječ Zavoda DNŽ i pozdravna riječ Župana
- 9:15 – 9:30 Predstavljanje Zavoda jadranskih županija
- 9:30 – 11:00 Radionica na temu rezultata EU projekta SUPREME
- Prostorno planiranje morskog područja u Istočnom Mediteranu
- 11:00 – 11:30 Kava i kolači u Gradskoj kavani
- 11:30 – 13:00 Obilazak Dubrovnika - podzemlje Katedrale, Biskupske palače, Kule Gornji ugao i predziđa od Bokara do Minčete uz stručno vodstvo
- 13:00 – 14:00 Odlazak s Pila autobusom na Sokol grad (lunch paket)

Popodnevni program

- 14:00 - 15:30 Obilazak Sokol grada
- 16:00 - 17:00 Obilazak stećaka na Sv. Barbari, lokalitetu svjetske baštine

Večernji program

- 17:30 Zdravičar Ilija Kesovija
- 18:00 Večera u restoranu Koračeva kuća, Konavle
Klapa Adriatic

SOKOL GRAD

Sokol grad izgrađen je na nepristupačnoj, više od 25 metara visokoj stijeni koja je prirodna tvrđava. Svojim položajem kontrolira glavnu prometnicu koja iz Konavala vodi na sjever u današnju Hercegovinu i unutrašnjost Balkana. To su glavni razlozi zašto je lokalitet kontinuirano naseljen od prapovijesti do danas. Iako se pod sadašnjim imenom prvi put spominje u kolovozu 1373. godine, arheološki nalazi njegovu starost pomiču više tisuća godina unatrag. Dokazano je postojanje prapovijesne gradine, antičke i kasnoantičke utvrde, kao i srednjovjekovnog grada koji u posjed Dubrovčana dolazi definitivno 1423. godine.

Uloga utvrde se kroz razna vremenska razdoblja mijenjala. Dok prapovijesna utvrda, osim religijskog, ima ulogu zaštite stanovnika podgradinskog naselja, ranoantička rimska, kao i kasnoantička bizantska tvrđava, imaju zadatak obraniti konavosko područje od vanjskih neprijatelja i barbara. U srednjem vijeku Konavle su, iako uživaju političku posebnost, uglavnom u sastavu okolnih država. Sokol grad više ne treba braniti Konavle od okolnih vladara jer su oni već u Konavlima. Upravo suprotno, iz Sokola feudalni gospodari kontroliraju ubiranje feudalnih prihoda sa svojih posjeda u Konavlima. Dolaskom Dubrovčana, sve se stubokom promijenilo. Dubrovčani Konavlima upravljaju i brinu od svojim prihodima iz kneževa dvora u Svetom Martinu (Pridvorje), a Sokol dobiva ulogu sličnu onom Justinijanovom kastruma iz 6. stoljeća: obranu stečenog teritorija od vanjskih neprijatelja. Dubrovačka Republika tijekom cijelog 15. stoljeća ulaže znatna materijalna sredstva kako bi Sokol postao snažna utvrda koja će moći obraniti Konavle i jugoistočne granice dubrovačke države. Neprijatelji male trgovačke republike bijahu brojni. Uz vladare država u zaleđu i moćnu Mletačku republiku koja je uvijek vrebala prigodu ne bi li pokorila Grad, dubrovačkim granicama nezaustavljivo se približavala nova velesila na Europskom kopnu, Osmanlije. Važnu vojnu ulogu Sokol ima i u sljedećem razdoblju, u 16. i 17. stoljeću. Nakon završetka Kandijjskog rata 1669. godine, tvrđava gubi na značaju te je dubrovačka vojska napušta nakon 1672. godine. Slijedila su tri stoljeća propadanja, uništavanja i zaborava. Društvo prijatelja dubrovačke starine stječe Sokol, ili bolje reći, ono što je od njega ostalo 1966. godine. Obnova koja je trajala više od pola stoljeća omogućila je da se tvrđava otvori za javnost. Na Sokolu je opet, nakon 350 godina, stalna posada koja ga čuva i brine o njemu.

SVETA BARBARA

Stećci su monolitni kameni nadgrobni spomenici koji su nastajali u periodu od druge polovice 12.og pa do 16.og stoljeća, iako su najintenzivniji bili rađeni tijekom 14.og i 15.og stoljeća. Oni su izvanredan dokaz duhovnih, umjetničkih i povijesnih karakteristika srednjovjekovnih kultura jugoistočne Europe, područja gdje tradicija i utjecaji Europskog zapada, istoka i juga su isprepleteni s ranijim tradicijama. Nalaze se na teritoriju četiri države: Bosne i Hercegovine, Republike Hrvatske, Crne Gore te Republike Srbije. Skupno su dobro koje se sastoji od 28 sastavnih lokaliteta koji sadržavaju kolekciju od 4000 srednjovjekovnih stećaka. Značajni su po svojoj interkonfesionalnosti: korišteni za ukop kod tri srednjovjekovna kršćanska društva, uključujući Pravoslavnu crkvu, Katoličku crkvu i Bosansku crkvu (bogumili, koji su trajali tri stoljeća do druge polovine 15.og stoljeća). Osobitosti koje izdvajaju stećke od glavne europske srednjovjekovne baštine i nadgrobne umjetnosti su brojnost sačuvanih spomenika (preko 70 000 smještenih preko 3300 lokaliteta), raznolikost formi i motiva, bogatstvo reljefa, epigrafa te bogatstvo nematerijalne kulturne baštine. Lokalitet nekropolisa u Konavlima se nalazi nedaleko sela Dubravka u blizini granice s Crnom Gorom i Bosnom i Hercegovinom. Osim groblja sa stećcima, na lokalitetu se nalazi i crkva sv. Barbare izgrađena 1889. godine na mjestu starije crkve. Lokalitet opasuje suhozid s prapovijesnim tumulom uz njega. Postoje dva ulaza na groblje s dva srednjovjekovna nadgrobna spomenika na svakom od njih. Na lokalitetu ima 104 stećka. Prevladavaju dva tipa: škrinje i ploče. Uresi sadrže motive stiliziranih vitica, roseta i križeva, luka i strijele, ruka i dlanova. Nema zabilježenih natpisa. Lokalitet se razvijao gotovo neprekinuto od prapovijesnog razdoblja. Cesta koja je prolazila odmah uz groblje povezivala je unutrašnjost Hercegovine s Konavoskim poljem te se koristila od prapovijesnog vremena do kasnog Srednjeg vijeka. Pretpostavlja se da je bila korištena i za vrijeme antike. Izvorna crkva sv. Barbare je vjerojatno bila izgrađena u Srednjem vijeku. Ukopi na lokalitetu su nastavljeni kroz daljnje periode, naročito na kraju 19.og i u drugoj polovici 20.og stoljeća. Međutim, to nije imalo značajan utjecaj na stariji dio groblja. Krajem 19.og stoljeća lokalitet poprima svoj sadašnji izgled. Sredinom 20.og stoljeća, provedeno je manje arheološko istraživanje na lokalitetu tijekom kojega su istražena tri groba. Osim posmrtnih ostataka nije bilo drugih otkrića.

DUBROVNIK 14. - 16. 11. 2018.

SUSRET JADRANSKIH ZAVODA

ZAVOD ZA PROSTORNO UREĐENJE
DUBROVAČKO-NERETVANSKE ŽUPANIJE

DUBROVAČKO-NERETVANSKA
ŽUPANIJA

KATEDRALA GOSPE VELIKE

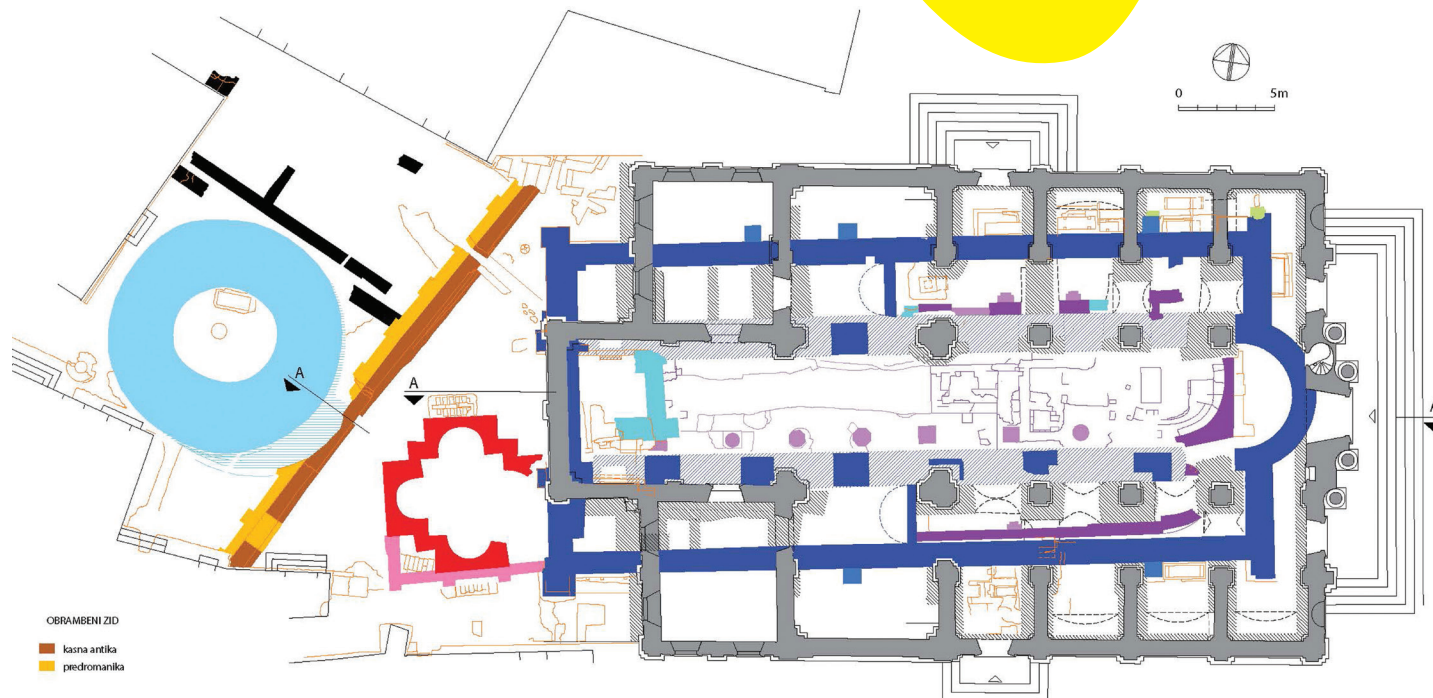
Sadašnja barokna katedrala – treća crkva na istom mjestu – građena je od 1672. do 1713. na ostacima prijašnje romaničke katedrale, nastale između 1131. i 1157. koja je srušena u potresu 1667.

Arheološka istraživanja potaknuta potresom obnove katedrale nakon potresa 1979. otkrila su i treću, stariju katedralu iz VII. ili VIII. stoljeća o kojoj nije bilo spomena u povijesnim dokumentima. Ta crkva pripada kasnoj antici, a značajke su joj bizantske. Bila je trobrodna bazilika s tri apside. Središnja je iznutra polukružna, a izvana trapezasta. Velike je površine: više od 30m duljine i više od 15m širine. Pod te crkve je 3m niže od sadašnjeg. Na zidu apside otkrivene su freske slikane vjerojatno u IX. stoljeću. Sredinom X. stoljeća vjerojatno je pregrađena, pa je glavni brod unošanjem dviju kolonada postao trobrodan, a cijela crkva nadsvođena i na njenoj sredini postavljena kupola. Romanička katedrala, građena između 1137. i 1157. godine iznosila je oko 500m² te je bila raskošno ukrašena s neobičnom visinom jer je stoljeće kasnije nakon njene gradnje podignuta još jedna galerija oko koje se moglo hodati i iznutra i izvana. Tu najraniju monumentalnu romaničku katedralu na istočnoj obali Jadrana srušio je potres 1667. godine.

Idejni tvorca gradnje barokne katedrale bio je dubrovčanin opat Stjepan Gradić koji je boravio u Rimu kao neslužbeni poklisar Republike. Imala se graditi "po idejama i nacrtima rimskih crkava, u duhu nove arhitekture koju su stvorili Rafael i Bramante." Nacrte za gradnju izradio je 1671. Andrea Buffalini iz Urbina, gradnju je 1671. Paolo Andreotti iz Genove, a nastavio 1677. Piero Antonio Bazzi, te 1689. Tommaso Napoli, koji je vodio radove do 1698. Završio ih je Ilija Katić. Katedrala je otvorena 1713. godine. Građena je u obliku latinskog križa s tri uzdužna broda i jednim poprečnim; na sjecištu je vitka kupola na tamburu s osam prozora i lanternom na vrhu, te križem. Bogato je

uređena pročelja i raščlanjenih pobočnih zidova. Na zapadnoj strani transepta sagrađena je sakristija. Na Bunićevoj poljani otkriven je obrambeni zid koji se sastoji iz kasnoantičkog i ranosrednjovjekovnog sloja, zatim četverolisna memorija kasnije pretvorena u baptiserij pa ponovno u kapelu, te nadsvođena prostorija neodređene namjene prislonjena uz nju još kasnije. Konačno, najveću površinu trga prekrivao je temelj zvonika-krstionice iz XIV. stoljeća i ostaci romaničkih kuća. Čitava istočna polovica trga bila je pokrivena grobnicama i monumentalnim grobovima raznih oblika u najmanje sedam slojeva iz svih razdoblja srednjeg vijeka. Od pokretnih i dislociranih nalaza treba istaći preko 500 većih i na tisuće manjih ulomaka arhitektonske plastike, kamenog namještaja i skulptura iz svih razdoblja od kasne antike do baroka, tisuće fragmenata fresaka od kojih je već rekonstruirano nekoliko likova, više od 700 komada novaca iz vremena od III. stoljeća prije nove ere do XVIII. stoljeća te stotinjak drugih predmeta od kojih su neki izuzetne vrijednosti. [Zavod za obnovu Dubrovnika]

OBRAMBENI ZID

- kasna antika
- predromanička

BIZANTSKA KATEDRALA

- izvorna bazilika
- predromaničke interpolacije
- roman. nadogradnja i redukcija
- memorija – krstionica – kapela
- kasniji predromanički objekt

ROMANIČKA KATEDRALA

- izvorna bazilika
- nosači dograđenih galerija
- temelji ispod arkature romaničke katedrale
- temelji gotičkog zvonika-krstionice
- prethodni temelji
- ostaci gotičke sakristije

BAROKNA KATEDRALA

- crkva
- temelji
- razuporni temeljni lukovi
- vremenski neobrađeno

Katedrala i Bunićeva poljana, shematski prikaz slijeda gradnje arhitektonskih struktura otkrivenih arheološkim istraživanjima i njihovog odnosa s baroknom katedralom, tlocrt (interpretacija nalaza Josip Stošić)

BISKUPSKA PALAČA

Biskupska palača u Dubrovniku je u sklopu zaštićene spomeničke cjeline Dubrovnika visoko valorizirana kao složen i povijesno izuzetno slojevit objekt. U svojim arhitektonskim i urbanističkim dijelovima nosi graditeljske elemente od srednjovjekovnih, renesansnih, do dominantno baroknih. Na važnom položaju, sučelice Katedrali, palača je tijekom više stoljeća zbog potresa i požara mijenjala arhitektonsku formu, od srednjeg vijeka do definitivnog obličenja nakon potresa 1667. godine. Postupno se povećala tlocrtno i visinski.

Danas je to jedinstvena četvero-etažna zgrada, cca 2000m² bruto površine, uz koju je i crkva Sv. Bartula (kasnije Sv. Kuzme i Damjana). U interijeru palača ima oslikane zidove, tri drvena oslikana tabulata (stropa), bogatu biblioteku... Nekad stambena palača obitelji Sorokočević, u 19. st. prelazi u vlasništvo Biskupije, čija je i danas. U duhovnom i simboličkom smislu vrlo je značajna kao stan biskupa i sjedište Dubrovačke biskupije. Palača je u cijeloj svojoj strukturi teško oštećena u potresu 1979. godine, nakon čega je iseljena. Započeti konzervatorsko-restauratorski istražni radovi 1984. godine prekinuti su zbog agresije na Dubrovnik 1991., te su dovršeni 1993. godine. U vrlo složenom procesu konstruktivne sanacije, koja prema projektu maksimalno respektira postojeće konstruktivne elemente, ojačava se cijela zgrada, a svaki dio stropa prostorija pojedinog kata se rješava zasebno. Sanacija se zbog teških oštećenja i prokišnjavanja provodila od krova prema dolje, parcijalno po etažama.

KULA GORNJI UGAO

Usred Grada opasnog zidinama otkriveno je i značajki prezentirano očekivano, no ipak iznenađujuće otkriće: jedinstvena sačuvana industrijska zona, srednjovjekovna ljevaonica metala pod Minčetom s kraja 15. stoljeća. Svjedočanstvo kako se u Dubrovniku nije samo trgovalo, već i proizvodilo. Sve je počelo 2003. godine, namjerom Društva prijatelja dubrovačke starine, koje revno skrbi o dubrovačkom fortifikacijskom sklopu, da obnovi Kulu Gornji ugao. Ta je četverouglasta kula zajedno s prvotnom Minčetom flankirala fortifikacijski element zvan „klijesta“. U 15. stoljeću, te dvije kule, sukladno razvoju obrane, izravno se povezuju gradskim zidom, pa tako „klijesta“ kao obrambeni element nestaju, no postaju dio Grada koji će dobiti iznimnu i važnu ulogu.

Arheološka istraživanja, a onda i otkrića vođena unutar Kule Gornji ugao rezultirala su otkrićem metalurške ljevaonice, koja je na radost istraživača, arheologa potpomognutih arheometrijom kao „forenzikom“, povjesničara, arhitekata i konzervatora za trogodišnje trajanja istraživanja (2005.- 2008.) iznjedrila pravo industrijsko čudo! Cijela ta gospodarska, metalurška zona koja se prostire na oko 600 četvornih metara, sačuvala je sve tragove svog proizvodnog procesa.

Pronađeni su ostaci arhitekture ljevaonice sa svim njezinim originalnim sadržajima: talionicom, kaluparnicom, bazenima s vodom, kanalom s taložnicama te spremištem pijeska. Tu se pripremao barut, lijevala se bronca, oblikovala zvona, uporabni predmeti, no najvažnija je proizvodnja bilo oružje – topovske kugle i tanad različitih veličina, koje je Dubrovačka Republika izvozila na Sredozemlje i Balkan. Bilo je to gotovo idealno mjesto za vitalni gospodarski pogon Grada - Republike, pod okom i kontrolom vlasti, zaštićen gradskim zidinama, a opet odvojen od stambenoga dijela Grada, kako bi se stanovništvo zaštitilo od dima, mirisa, ali i požara.

Ljevaonica pod Minčetom funkcionirala je sve do 17. stoljeća, a u zemljanom nasipu kojim je bila zatrpana nakon Velike trešnje 1667. godine pronađeno je i puno nalaza keramike. Veliko otkriće omogućilo je zajedničku prezentaciju kompleksa ljevaonice s unutrašnjošću Kule Gornji ugao, koja je vrsnom obnovom poslužila kao muzej pokretnih arheoloških nalaza. Dubrovnik je, pak, dobio novu atrakciju, novi sadržaj u sklopu velebnih gradskih zidina. Nad lokalitetom ljevaonice, prema zamisli istraživača i glavnog projektanta dr. Željka Pekovića, izvedena je armiranobetonska ploča, koja služi kao sportsko igralište, dok se povijesna ljevaonica razgleda dojmljivo i ugodajno osvijetljena s prozire metalne uzdignute staze koja vodi do svih njezinih nevjerojatno zanimljivih dijelova.

